

Magdalena Gleisner
Tel: 010-698 10 22
magdalena.gleisner@naturvardsverket.se

BESLUT
2021-03-25

Ärendenr:
NV-08603-14

Länsstyrelsen i Hallands län
301 86 Halmstad

Bidrag för åtgärder på det förorenade området Holms tvätt i Harplinge i Halmstads kommun, Hallands län.

Beslut

Naturvårdsverket beslutar att ge bidrag med totalt **36 877 500 kronor** till Länsstyrelsen i Hallands län för åtgärder på objektet Holms tvätt i Harplinge i Halmstads kommun, Hallands län, enligt tabell 1.

Projektkostnaderna belastar anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, anslagspost 1.

De villkor som anges nedan ska gälla i stället för tidigare villkor i samtliga beslut som har fattats i ärendet.

Villkor för beslutad åtgärd

1. Avhjälpandet av föroreningskadan ska huvudsakligen genomföras i enlighet med länsstyrelsens ansökan, jämte bilagor.
2. Avhjälpandet av föroreningskadan ska genomföras i enlighet med utgåva 14.1 av Naturvårdsverkets kvalitetsmanual för användning och hantering av bidrag till efterbehandling av förorenade områden.
3. Bidraget får användas för undersökning, ansvarsutredning, utredning, åtgärder, uppföljning och utvärdering. För "Åtgärder" får bidraget användas till både åtgärdsförberedande arbete (projektering inklusive entreprenadförberedande undersökningar och upprättande av ansökningshandlingar) och för genomförande av avhjälpandeåtgärder (entreprenader inklusive bygg- och miljökontroll). Bidraget får också användas för projektstöd samt för den uppföljning som krävs för att bedöma att åtgärderna fungerar som avsett eller ger förväntad effekt.

4. Bidraget får inte användas till länsstyrelsens egna kostnader för styrning och administration av bidraget.
5. Bidraget får bara användas för åtgärder där det inte skäligen kan utkrävas ansvar enligt miljöbalken eller annan författning. Bidraget får bara användas för de åtgärder som är direkt kopplade till föroreningarna på området.
6. Det förorenade områdets status ska vara uppdaterad i länsstyrelsernas databas om förorenade områden (EBH-stödet) senast den sista februari varje år.
7. Länsstyrelsen ska för varje kalenderår lämna en uppdaterad ekonomisk kalkyl för avhjälpandet av föroreningsskadan till Naturvårdsverket. Den ska lämnas senast den 31 januari året efter det kalenderår som den avser.
8. Länsstyrelsen ska omedelbart meddela och kommentera betydande förändringar i projektet, till exempel ändringar i tidsplanen, uppfyllelse av mål eller kostnadsförändringar samt uppgifter som visar att lönsamhetsbedömningen eller fastighetsvärderingen varit alltför bristfällig. Naturvårdsverket kan då göra en omprövning av bidragsbeslutet och kan komma att fatta beslut om att minska bidraget, helt upphöra med bidrag eller återkräva delar av det beviljade beloppet. Vid en omprövning gör Naturvårdsverket bedömningen utifrån en nationell prioritering och hur länsstyrelsen uppfyller bidragsvillkoren.
9. Länsstyrelsen ska lämna en slutredovisning av åtgärdsprojektet enligt utgåva 14.1 av Naturvårdsverkets kvalitetsmanual för användning och hantering av bidrag till efterbehandling av förorenade områden.
10. Uppgifter om utförda avhjälpandeåtgärder, uppfyllda åtgärds mål och eventuella resthalter och lägen ska bevaras för framtiden. Länsstyrelsen ska föra in uppgifterna i lämplig omfattning i länsstyrelsernas databas om förorenade områden (EBH-stödet).
11. Verksamheten ska vara föremål för samma kontroll och löpande revision som länsstyrelsens övriga verksamhet. Naturvårdsverket kan komma att ställa krav på en extern revisor eller initiera egna revisioner.
12. Länsstyrelsens beslut om eventuell vidarefördelning av bidragsmedel enligt 10 a § i förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande ska innehålla villkoren ovan i tillämpliga delar samt i övrigt de villkor som länsstyrelsen anser behövs.

Tabell 1: Beslutade bidrag för objektet Holms tvätt i Harplinge, Halmstads kommun (NV-08603-14).

Ändamål [Åtgärder som får täckas av bidrag] enligt 2 § förordning 2004:100	Bidrag*			
	Nytt bidrag (kr)**	Omfördelat bidrag (kr)	Totalt (kr)	År
4. Åtgärds- förberedelser	-	-	40 000	2015
4. Åtgärds- förberedelser	-	-	1 660 000	2019
4. Åtgärder särskilt kritiskt objekt			900 000	
4. Åtgärds- förberedelser	-	-	4 100 000	2020
4. Åtgärder särskilt kritiskt objekt, Åter- betalning			-337 280	
4. Åtgärder	14 877 500	-	14 877 500	2021
4. Åtgärder	17 000 000	-	17 000 000	2022
4. Åtgärder	3 500 000	-	3 500 000	2023
5. Uppföljning och utvärdering	500 000	-	500 000	2024
5. Uppföljning och utvärdering	500 000	-	500 000	2025
5. Uppföljning och utvärdering	500 000	-	500 000	2026
Totalt beviljat	36 877 500	0	43 240 220	

* Andel av kostnaden till den del ansvar inte kan utkrävas alternativt finansieras på annat sätt.

** Bidrag som belastar anslaget 2021

Bakgrund

Länsstyrelsen i Hallands län ansökte om bidrag för avhjälpandeåtgärder på det förorenade objektet Holms tvätt i Harplinge, Halmstads kommun, redan den 14 januari 2015. Naturvårdsverket beviljade 2015 bidrag endast för åtgärdsförberedelser, med anledning av osäkerheter kring föroreningssituationen, samt frågeställningar kring ansvaret. Den 24 augusti 2020 ansökte länsstyrelsen om bidrag för åtgärdsfasen, och kompletteringar

inkom den 15 september 2020, den 13 oktober 2020, den 20 oktober 2020, den 21 oktober 2020 och den 1 december 2020. Reviderad ansökan om 37 000 000 kronor (för åren 2021-2026) i bidrag för åtgärder inkom från länsstyrelsen den 17 december 2020, och kompletterades den 15 januari 2021. Huvudstudien på objektet Holms tvätt färdigställdes 2015, och kompletterande undersökningar inom förberedelsefasen färdigställdes under november 2020.

Tidigare beslut i ärendet (NV-08603-14):

- 1 700 000 kr, den 21 september 2015, Åtgärdsförberedelser 2015
- 1 600 000 kr, den 30 juni 2016, Omfördelning av bidrag från 2015 till 2018
- 1 660 000 kr, den 1 juli 2019, Omfördelning av bidrag från 2015 (60 000 kr) och 2018 (resterande) till 2019
- 4 100 000 kr, den 24 oktober 2019, Kompletterande bidrag för åtgärdsförberedelser 2020
- Den 26 november 2019, Revidering av ovanstående beslut om kompletterande bidrag för åtgärdsförberedelser 2020
- 900 000 kr, den 28 november 2019, Bidrag för åtgärd på särskilt kritiskt objekt 2019
- -337 280 kr, den 14 oktober 2020, Återbetalning av oförbrukat bidrag för åtgärd på särskilt kritiskt objekt

På den aktuella fastigheten Lyngåkra 4:93 i Halmstads kommun i samhället Harplinge pågick kemtvättsverksamhet mellan åren 1979 och 2009, därefter gick verksamheten i konkurs. På fastigheten fanns tidigare en förfallen byggnad som brann ner den 30 september 2019, efter att räddningstjänsten beslutat att låta den antända byggnaden brinna ner under kontrollerade former för att inte förvärra föroreningskadan. Efter rivning och sanering av brandplatsen lämnades bottenplattan kvar i markplan och källaren fylldes igen (med hjälp av bidrag från Naturvårdsverket för särskilt kritiskt objekt), där syftet var att säkra området och så långt som möjligt bibehålla den tidigare begränsade markinfiltrationen i källområdets närhet.

Fastigheten är belägen i ett område planlagt för småindustri och bostadsändamål, men det finns för närvarande inga planer på att förändra markanvändningen på fastigheten. På intilliggande fastighet söderut (Lyngåkra 4:86) har bilverkstad funnits tidigare, och byggnaden på den fastigheten är riven. Omgivande fastigheter i öster utgörs av bostäder, och avstånd till närmaste bostadshus är 15-20 meter. Rakt västerut finns kommunal gatumark (Lyngåkra 4:103) samt fastigheter med lokaler för handel. Ett nytt bostadsområde planeras sydväst om fastigheten (detaljplan antagen december 2015). Harplinge samhälle är omgivet av jordbruksmark. Grundvattenflödet är riktat mot väster, och grundvattenytan är belägen ca 1,0-1,5 meter under markytan. Omkring 100 meter söder om fastigheten ligger gränsen till det yttre skyddsområdet för Harplinge-Dettans vattenskyddsområde.

De genomförda utredningarna visar att kemtvättsverksamheten har orsakat en stor föroreningskälla och -plym bestående av klorerade lösningsmedel från tvättvätskan (främst PCE (perklöretylen) men även TCE (trikloretylen)). Vid källområdet på fastigheten finns de högsta föroreningshalterna i både jord (på 3-

5 meters djup) och grundvatten. Den påvisade halten i jord i källområdet är cirka 5000-10000 gånger högre än de mätbara åtgärds mål som tagits fram inom förberedelsefasen. Mängden klorerade lösningsmedel i källområdet uppskattas till några hundra kilo, vilket är en kraftig förorening. Det finns spår av klorerade lösningsmedel i grundvatten i bergssprickor (på 20-30 meters djup), men inget indikerar att det trängt ner lösningsmedel i frifas i berg. Föroreningsplymen är >5000 kvm stor (>100 meter lång och 50 meter bred), sträcker sig västerut i jordlagret från källområdet, och söderut når den fram till alldeles i utkanten av vattenskyddsområdet.

Den huvudsakliga exponeringsrisken är inandning av ånga. Med anledning av angränsande bebyggelse, pågående exploatering av närliggande område, samt närhet till grundvattentäkt föreligger ett stort åtgärdsbehov. Om inga åtgärder vidtas i källområdet bedöms spridning i första hand i jordgrundvatten fortgå under hundratals år framöver. Genomförd åtgärdsutredning och riskvärdering inom förberedelserna 2020 har resulterat i att förordat åtgärdsalternativ är en kraftfull in situ-åtgärd av källområde och övergångszon under 2021-2023, samt uppföljning och utvärdering under 2024-2026. Källområdet omfattar 500 kvm på Lyngåkra 4:93 och 4:86, och övergångszonen 1500 kvm också på dessa två fastigheter men även på kommunal gatumark åt väster. In situ-åtgärderna kommer att förånga föroreningen (termisk induktion (ISTD), electrical resistance heating (ERH) eller likvärdigt) ned till nio meters djup (källområde) respektive sju meters djup (övergångszon). I praktiken kommer det även att behövas ett visst mått av schaktning i de övre delarna av marken, men in situ-metodik kommer bli den huvudsakliga metoden för att åtgärda den största volymen. Åtgärden kommer följas upp med ett efterföljande kontrollprogram.

Motivering

Rättslig grund och tillämpliga bestämmelser

Naturvårdsverket beslutar enligt 9 § förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande.

I 1 d, 2, 8 och 9 §§ i förordningen finns bestämmelser som tillämpas vid bedömningen om stöd kan ges.

Naturvårdsverkets ställningstagande

Av utredningen framgår att förutsättningar finns för att bevilja bidrag för undersökning, åtgärder samt uppföljning och utvärdering enligt 1 d och 2 §§ förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande. Ansvarig verksamhetsutövare enligt miljöbalken kan inte betala eftersom denne saknar tillgångar och är i personlig konkurs. Fastigheten Lyngåkra 4:93 har tidigare ägts av den ansvarige verksamhetsutövaren. En privatperson kan krävas på betalning även efter att konkursen är avslutad. Det innebär att borgenärer senare kan utkräva betalning om betalningsförmåga uppstår. Om en sanering sker på fastigheten föreligger en risk för att fastigheten återfår ett värde, om konkursförfarandet i så fall återupptas och fastigheten säljs är staten inte garanterad att få tillbaka bidraget. Halmstads kommun har därför i september 2019 ingått ett avtal om köp av fastigheten, köpet har förenats med ett svärvillkor som föreskriver att köpets fullbordan förutsätter att kommunen

beviljas statliga medel för avhjälpandet av föroreningskadan på fastigheten. Kommunens syfte med förvärvet av fastigheten, är att möjliggöra en sanering av den. Enligt 10 kap. 3 § miljöbalken är köp ett fång som grundar ansvar. Naturvårdsverket bedömer att då ansvarig icke likvid verksamhetsutövare finns samt att kommunens syfte med förvärvet enbart är för att möjliggöra en sanering, föreligger det trots sekundärt förvärvsansvar för kommunen möjlighet att bevilja medel med stöd av synnerliga skäl (3 § andra stycket 3 bidragsförordningen). Bedömningen om synnerliga skäl görs enbart avseende nu ansökta medel. Bedömningen omfattar heller inte eventuella föroreningar som skulle upptäckas i ett senare skede.

Halmstads kommun har förvärvat fastigheten Lyngåkra 4:93 för 1 000 kronor. Enligt 10 kap. 9 § miljöbalken kan fastighetsägaren förpliktigas att i skäligen utsträckning svara för kostnader som motsvarar den värdeökning på fastigheten som åtgärderna medför. Av inkomsten värdebedömning bedöms fastigheten i ett oskadat skick ha ett värde om 123 500 kronor. Naturvårdsverket finner det skäligt att fastighetsägaren ska svara för uppkommen värdeökning. Samtliga av de kostnader som kommunen anfört har uppstått i och med övertagandet av fastigheten har kommunen tidigare fått bidrag för. Enligt 4 § bidragsförordningen ska från bidragsbeloppet uppkommen värdeökning avräknas.

Naturvårdsverket gör bedömningen att nu aktuellt bidrag är förenligt med de villkor som anges i kapitel I och i artikel 45 i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014.

Naturvårdsverkets beslut om bidrag gäller för hela åtgärden.

Tabell 2. Bidragsberäkning (kr) för avhjälpandeåtgärden vid objektet Holms tvätt i Harplinge i Hallands län (NV-08603-14).

Kostnader för åtgärd	37 000 000
Avdrag för verksamhetsutövaransvar enl. 10 kap 2 § MB	-
Avdrag för fastighetsägaransvar enl. 10 kap 3 § MB	-
Avdrag för värdeökning enl. 10 kap 9 § MB	-122 500
Bidragsgrundande kostnad för åtgärd	36 877 500
Totalt bedömt värde för projektet	0
Bidrag*	36 877 500

* Bidrag = Bidragsgrundande kostnad för åtgärd – Totalt bedömt värde för projektet.

Värdeökningen uppgår enligt ansökan samt tillhörande kompletteringar till 122 500 kronor (av inkomsten värdebedömning bedöms fastigheten i ett oskadat skick ha ett värde om 123 500 kronor, minus Halmstad kommuns förvärv av fastigheten för 1 000 kronor) enligt 10 kap. 9 § miljöbalken. Dessa kostnader ska avräknas från den ansökta summan. Det ansökta beloppet uppgår till 37 000 000 kronor, och med avdrag för värdeökning på 122 500 kronor blir det slutgiltiga bidragsbeloppet 36 877 500 kronor.

Länsstyrelsen har gett objektet Holms tvätt i Harplinge högsta riskklass (riskklass 1), d.v.s. mycket stor risk för miljö och hälsa, och placerat det som

nummer 4 på länets prioriteringslista över de utifrån risksynpunkt allvarligaste objekten i länet. Naturvårdsverket anser att det är väl motiverat att fördela bidrag till objektet för att kunna åtgärda föroreningsskadorna som den f.d. kemtvättsverksamheten orsakat i jord och grundvatten. Projektet är nationellt prioriterat av Naturvårdsverket. De urvalskriterier som varit avgörande vid Naturvårdsverkets prioritering av ansökan är att förberedelserna är genomförda och projektet är redo för åtgärdsfas, in situ-åtgärder kommer att utföras vilket innebär innovation och utveckling av tekniker, samt att anslagsanteringen blir effektiv då åtgärdskostnaderna är fördelade över flera år.

Naturvårdsverket omprövar tidigare besluts villkor eftersom projektet nu går in i genomförandefasen.

Övriga upplysningar

Arbetet med åtgärder, uppföljning och utvärdering ska genomföras det år som bidraget beviljats, eller i nära anslutning till årsskiftet.

Länsstyrelserna ska redovisa oförbrukade bidrag till Naturvårdsverket senast den 31 januari varje efterföljande år för de år som bidrag har beviljats.

Genomförande

Undersökningar och utredningar bör utgå från Naturvårdsverkets vägledningsmaterial om efterbehandling av förorenade områden (Naturvårdsverket rapport 5976, 5977, 5978).

Huvudman

Enligt 10 a § förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande får länsstyrelsen besluta att överlämna bidraget till en kommun eller till en annan myndighet som är huvudman för åtgärden. Det ska finnas nödvändiga tillstånd och anmälningar innan huvudmannen påbörjar åtgärden.

Av länsstyrelsens ansökan framgår att Halmstads kommun ska vara huvudman för åtgärden.

Utbetalning av bidrag

Bidraget betalas ut av Naturvårdsverket till länsstyrelsens bankgirokonto (SCR-konto). Vilket bankgirokonto som används har överenskommit centralt.

I och med att bidraget används accepteras också villkoren för bidraget.

Återbetalning

Av 11 § förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande följer att Naturvårdsverket får besluta att kräva tillbaka bidrag från länsstyrelsen, om bidragsbeslutet har grundats på oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller om villkor för bidraget inte har följts och avvikelserna inte är av mindre betydelse.

Av 11 § andra stycket förordningen följer att om en fastighetsägare, efter det att bidrag har betalats ut, är skyldig att betala ersättning med stöd av 10 kap. 9 § miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser på grund av värdeökning som uppstått till följd av bidragsfinansierat avhjälpande, ska länsstyrelsen betala tillbaka bidraget med motsvarande belopp.

Naturvårdsverket kräver tillbaka bidrag om det kommer fram att någon annan är delvis eller helt ansvarig enligt miljöbalken eller annan författning eller om bidrag använts till kostnader som uppstått i andra entreprenadarbeten än de som sker för att avhjälpa föroreningsskadan.

Information om överklagande

Detta beslut kan inte överklagas enligt 12 § i förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit bitr. avdelningschefen Ingela Hiltula, föredragande, t.f. enhetschef Ulrika Gunnesby, handläggare Magdalena Gleisner och miljöjurist Annica Cornelius.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Björn Risinger
Generaldirektör

Johanna Farelius
Bitr. avdelningschef

Kopia:
Malin Salberg (samordnare), Länsstyrelsen i Hallands län